

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 25/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, IČO 31 943 683, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/23/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/23/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 41C/23/2018 konať bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a vyjadrenia Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) vyplýva, že sťažovateľka 27. júla 2018 okresnému súdu doručila žalobu o určenie vlastníckeho práva k bytu na [REDAKOVANÉ] v Košiciach.

3. Dňa 20. augusta 2018 sťažovateľka doručila okresnému súdu návrh na vydanie neodkladného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením č. k. 41C/23/2018-111 z 12. septembra 2018. Okresný súd vydal neodkladné opatrenie, ktorým zakázal žalovanému disponovať s nehnuteľnosťou, bytom č. [REDAKOVANÉ] v Košiciach.

4. V súvislosti s okolnosťami, za ktorých došlo k prevodu vlastníckeho práva k bytu sťažovateľky, podala sťažovateľka trestné oznámenie, na základe ktorého bolo uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach ČVS: ORP-1070/5-VYS-KE-2018 z 29. mája 2019 vznesené obvinenie osobe [REDAKOVANÉ] za zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 3 písm. a) a d) Trestného zákona.

5. Dňa 6. februára 2019 sťažovateľka doručila okresnému súdu repliku k vyjadreniu žalovaného a zároveň požiadala okresný súd o pripustenie zmeny žalobného návrhu. Okresný súd odoslal repliku sťažovateľky žalovanému 25. februára 2019.

6. Uznesením č. k. 41C/23/2018-167 z 26. novembra 2020 (t. j. cca 1 rok a 9 mesiacov po podaní návrhu na zmenu žaloby a po poslednom úkone okresného súdu v konaní) okresný súd rozhodol o návrhu sťažovateľky a pripustil zmenu žaloby.

7. Dňa 9. februára 2021 okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 13. máj 2021, na ktorom vo veci rozhodnuté nebolo. Ďalšie pojednávanie je nariadené na 12. august 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Dňa 3. novembra 2020 bola ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie práv označených v záhlaví tohto nálezu.

9. Sťažovateľka vytýka okresnému súdu, že v napadnutom konaní odo dňa doručenia žaloby až do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nenariadil žiadne pojednávanie, vo veci nekonal a nerozhodol ani o sťažovateľkinom návrhu na zmenu žaloby.

10. Sťažovateľka ďalej uvádza, že nečinnosť okresného súdu zvyšuje stav jej právnej neistoty a spôsobuje jej stresovú situáciu, psychické útrapy a napätie vyvolané okolnosťami, čo negatívne vplýva na jej zdravotný stav, pretože jej porušeným právam nebola poskytnutá účinná právna ochrana.

11. Sťažovateľkou napadnuté konanie, ktorého predmet sa týka určenia jej vlastníckeho práva k bytu, má pre ňu mimoriadne závažný existenčný význam, keďže ide o jej jediné obydlie, je vdova a osamelá osoba v pokročilom veku so závažnými zdravotnými problémami.

12. Sťažovateľka ďalej uviedla, že okresný súd nekoná efektívne a hospodárne a že jeho nesústredený postup nevedie k rýchlemu a účinnému odstráneniu jej právnej neistoty v primeranom

čase. Uvedeným postupom okresný súd podľa sťažovateľky porušil nielen v ústavnej sťažnosti označené práva, ale aj základný princíp civilného sporového konania vyplývajúci z čl. 17 Civilného sporového poriadku, ako aj ustanovenie § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

13. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených práv, prikázal okresnému súdu bezodkladne konať a rozhodnúť a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 eur a náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

14. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že v konaní zistil obdobie absolútnej nečinnosti od 25. mája 2019 do 26. novembra 2020, čím došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a preto sa okresnému súdu javí ústavná sťažnosť sťažovateľky ako dôvodná.

15. Sťažovateľka v replike konštatuje, že sa stotožňuje s vyjadrením okresného súdu, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom súdneho konania v období od 25. februára 2019 do 26. novembra 2020, keď okresný súd v sťažovateľkinej veci absolútne nekonal.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania v tejto veci, keďže po oboznámení sa s podaniami účastníkov a ich prílohami dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

17. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

18. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (Comingersoll S.A. proti Portugalsku, rozsudok zo 6. 4. 2000, Sürmeli proti Nemecku, rozsudok z 8. 6. 2006, pozri aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade.

19. Vo vzťahu k zložitosti veci ústavný súd uvádza, že predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k bytu. Čo sa týka samotnej zložitosti veci, je potrebné konštatovať, že nejde o triviálny spor.

Tvrdenia sťažovateľky je potrebné overovať dokazovaním, ktoré môže mať aj rozsiahlejší charakter. K zložitosti veci prispieva aj súvisiace prebiehajúce trestné konanie.

20. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľky je potrebné uviesť, že na jej strane nedošlo k zásadnému spomaleniu konania. Sťažovateľka sa na prieťahoch konania žiadnym spôsobom nepodieľala.

21. Vo vzťahu k postupu súdu je potrebné uviesť, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd. Táto povinnosť vyplýva aj z príslušných ustanovení čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

22. Zo skutkového stavu vyplýva, že konanie začalo doručením žaloby 27. júla 2018 okresnému súdu. Dňa 6. februára 2019 sťažovateľka doručila okresnému súdu vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného a zároveň požiadala okresný súd o pripustenie zmeny žalobného návrhu. Okresný súd odoslal vyjadrenie sťažovateľky žalovanému 25. februára 2019 a o jej návrhu na zmenu žaloby rozhodol až 26. novembra 2020, teda po 21 mesiacoch nečinnosti.

23. Súd a konajúci sudca nielen hmotnoprávne (prostredníctvom právneho posúdenia veci), ale aj procesnoprávne (zabezpečením efektívneho a rozumného postupu) buduje svoju dôveryhodnosť a autoritu. Táto je dôležitá nielen pre strany v konkrétnom súdom konaní, ale aj z celospoločenského pohľadu. Je povinnosťou súdu viesť súdne konanie v súlade s požiadavkami efektívnosti a hospodárnosti.

24. Vo vzťahu k postupu súdu možno uviesť, že neexistovali rozumné dôvody, pre ktoré bol okresný súd v období od 25. februára 2019 do 26. novembra 2020 nečinný.

25. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/23/2018 porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

28. Na základe uvedeného ústavný súd uložil všeobecnému súdu povinnosť konať (bod 2 výroku nálezu).

29. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadost'učinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadost'učinenie podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky. Ústavný súd prihliadol najmä na dĺžku napadnutého konania a na dĺžku priet'ahov, na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, ako aj na správanie sťažovateľky a postup súdu. Tiež zohľadnil fakt, že v priebehu konania došlo po 21 mesiacoch nečinnosti okresného súdu k rozhodnutiu o návrhu sťažovateľky na zmenu žaloby a k nariadeniu pojednávania vo veci. Na základe uvedeného považuje ústavný súd za primerané priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 500 eur za priet'ahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu (bod 3 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie vo výške 2 500 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

30. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur.

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177,00 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľke odmenu za úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku okresného súdu, pretože toto vyjadrenie neobsahuje žiadnu novú argumentáciu.

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu